

ศิลปากร

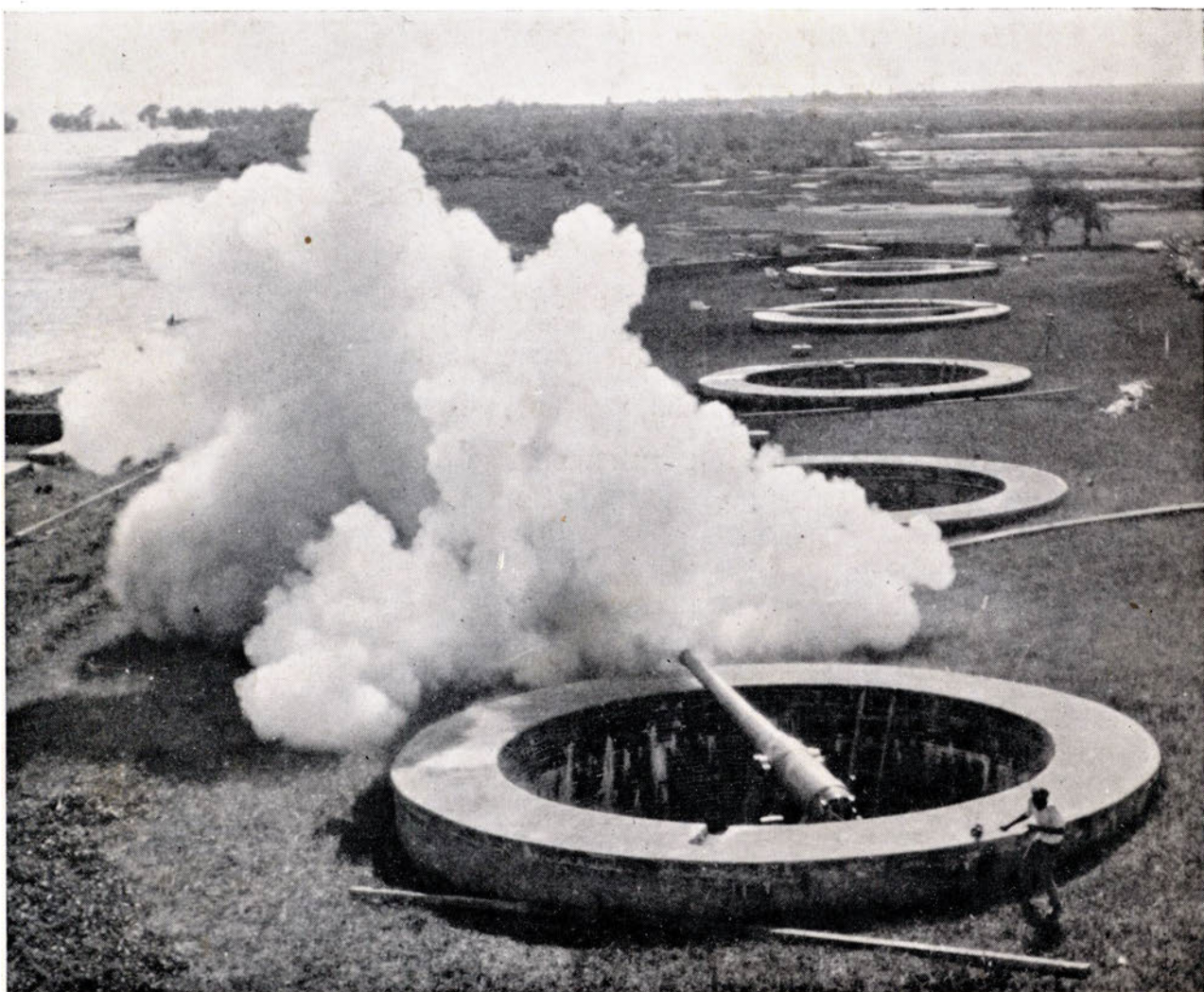
นิตยสารรายสัปดาห์ของกรมศิลปากร

ปีที่ ๑๙

เล่ม ๖

มีนาคม

พ.ศ. ๒๕๑๙

สารบัญ

ด้วยอธิบดีบัญชาการ
จาก
นิตยสาร ศิลปากร

ปีที่ ๑๕ เล่ม ๖

มีนาคม

๒๕๑๕

๑. สำนัสมเด็จ สมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ
... .. และสมเด็จฯ กรมพระยาคำรงฯ หน้า ๑
๒. ประวัติโนห์รา ชุนอุปถัมภ์นรากร ,, ๔๕
๓. เก็บบันทึกเรื่องเมืองจันทบุรีโบราณ พลอย นิสสัย ,, ๕๒
๔. พุทธศัมี ปรีดา ศรีชลาลัย ,, ๖๖
๕. เชื้อนพวน ญัฏฐภักตร์ นาวิกชีวิน ,, ๖๘
๖. ศิลาจารึกวัดศรีเกิด อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
พ.ศ. ๒๐๓๒ - ๒๐๓๓ ยันต์ เพนซ์ ,, ๗๒
๗. ประเพณีการยิงสลุต จินตนา ศรีสุวรรณ ,, ๗๓
๘. หลุมฝังศพสมัยราชวงศ์อาน ๒๑๐๐ ปี บรรจบ เทียมทัก ,, ๘๒
๙. พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรรติศ ทิศกุล ,, ๘๔
๑๐. คำอ่านศิลาจารึก ขก. ๘ อักษรและภาษาไทย จ.ศ. ๕๕๖
... .. เทียม มีเต็ม และ ประสาร บุญประคอง ,, ๑๐๕

SILPĀKON

Vol. 19

March 1976

No. 6

CONTENTS

1. "San Somdet" (Letters Between Their Late Royal Highnesses Prince Naris and Prince Damrong)	Page 1
2. Manohra by Khun Aupathamnarakon	„ 49
3. Muang Chandraburi by Ploy Nissai	„ 52
4. Usnisa and Flame of Buddha Image by Preeda Srichalalai	„ 66
5. Houses of Puan Tribe by Nathapat Navigshevin	„ 68
6. Reading and Explanation of the Inscription from Wat Sri Kurd, Amphoe Pai, Changwat Mae Hong Sorn, B.E. 2032- 2033 by Hans Penth	„ 72
7. Tradition of Salutation by Chintana Trisuwan	„ 77
8. Cemetry in Han Dynasty, Aged, 2,100 Years by Banchob Thiemthat	„ 92
9. Avalokitesvara by Professor M.C. Subhadradis Diskul	„ 94
10. Reading and Explanation of Thai Inscription No. ๗๓. 8, B.E. 2137 by Toem Meetem and Prasarn Boonprakong	„ 105

ศิลาจารึกวัดศรีเกิด

อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ. ๒๐๓๒—๒๐๓๓

ของ

ฮันส์ เพนซ์

เมื่อเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ข้าพเจ้าได้รับจดหมายจากพระครูโสภณสวัสดิการ เจ้าคณะอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในจดหมายมีใจความว่า ที่วัดของท่าน คือที่วัดหลวง ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย มีศิลาจารึกแผ่นหนึ่ง ซึ่งนำมาจากที่อื่นเพื่อเก็บรักษาไว้ที่วัดหลวง ท่านขอให้ข้าพเจ้าไปอ่านคำจารึกนี้ที่วัดหลวง และยังอนุญาตให้นำแผ่นศิลามาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ แต่เมื่ออ่านและศึกษาแล้ว จะต้องส่งคืนที่วัดหลวงอย่างเดิม

ข้าพเจ้าจึงเดินทางไปวัดหลวงเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ และได้ทราบว่า เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๗๐ มีผู้พบศิลาจารึกดังกล่าวที่บริเวณวัดหนองบัว และนำมายังวัดหลวง วัดหนองบัวเป็นวัดร้าง อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของตัวอำเภอปาย ในตำบลแม่สี ข้าพเจ้ามีโอกาสดำรงจวัดหนองบัว นั้น ได้ผลว่า อยู่ห่างจากตัวอำเภอปายประมาณ ๒ กม. อยู่บนที่สูงใกล้เชิงภูเขา ในบริเวณวัด ซึ่งปัจจุบันเป็นป่าละเมาะ ยังปรากฏซากของเจดีย์ วิหาร อุโบสถ (พร้อมทั้งใบเสมา ๓-๔ ใบ) และซากของบ่อน้ำหรือ สระน้ำอยู่

แผ่นศิลาเป็นหินทรายสีน้ำตาล หักเอนขึ้นจากด้านซ้ายไปด้านขวา ซึ่งเป็นส่วนบนของแผ่นศิลาเดิม ส่วนล่างขาดหายไป ส่วนที่ยังมีอยู่ที่วัดหลวง ด้านซ้ายสูง ๗๔ ซม. ด้านขวาสูง ๖๓ ซม. กว้าง ๖๓ ซม. หนา ๑๕ ซม. ด้านหน้ามีดวงชะตา แต่ตัวเลขไม่ปรากฏแล้ว ได้ดวงชะตามีข้อความจารึก ๔ บรรทัด ด้านหลังมี ๑๗ บรรทัด และด้านข้างมี ๘ บรรทัด เป็นอักษรฝักขาม ภาษาไทยยวน อักษรหลายตัวลบเลือนจนอ่านไม่ได้ ทั้งนี้ คงเพราะถูกแดดถูกฝน และถูกใช้เป็นหินลับมีด ข้อความคำจารึกบอกถึงการสร้างวัดศรีเกิด เมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๒—๓๓ ซึ่งทำให้สันนิษฐานได้ว่าวัดหนองบัวเดิมชื่อว่า วัดศรีเกิด

หลังจากที่ได้นำศิลาจารึกมาศึกษาที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้าพเจ้าได้ทราบว่าที่หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร มีสำเนา (รับฟัง) ของศิลานี้ ทำเมื่อหลายสิบปีแล้วแต่ไม่มีผู้ใดทราบเวลานั่นอน ข้าพเจ้าจึงเดินทางไปหอสมุดแห่งชาติเพื่อศึกษาสำเนาอันนั้น ที่สำเนา

ปรากฏมีอักษรหลายตัวที่ในปัจจุบันอ่านบนศิลาจารึกไม่ได้แล้ว นอกจากนั้นยังพบว่าในแผ่นเอกสารเกี่ยวกับศิลาจารึกนี้ที่หอสมุดแห่งชาติ ยังมีสำเนาอีก ๒ ชิ้น ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นบรรทัดสุดท้ายของก้านหน้าและก้านหลังของแผ่นศิลาเดิม เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ข้าพเจ้าได้นำศิลาจารึกไปคืนที่วัดหลวง และถามเกี่ยวกับส่วนล่างนั้น แต่ไม่มีผู้ใดทราบว่าอยู่ที่ใด

อนึ่ง ในการศึกษาศิลาจารึกแผ่นนี้ ข้าพเจ้าได้รับความร่วมมือจากพระครูโศภณ-สวสติกการเจ้าคณะอำเภอปาย จากนายสมจิตต์ เรืองคณะ หัวหน้าหน่วยศิลปากรที่ ๔ (เชียงใหม่) จากนายประสาร บุญประครอง และนายเทิม มีเต็ม เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติและจากศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร ปลัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ จึงขอขอบพระคุณทุกท่าน ณ ที่นี้ด้วย

คำแปลจากอักษรฝักขาม เป็นอักษรไทยปัจจุบัน^๑

ด้านหน้า

- (๑) สักกราชะไค ๘๕๑ ตัวในปีกักรา
- (๒) เติ ๘ มหาสามีสัตถ์ธำมะราชะรัตน
- (๓) เจาสางมหาเจติยะมะหาวิหารในอาราม
- (๔) ศรีเกณีนีแล้วทุกอนเอาบุญไฟถวายแ
- (๕) กพระแมลุกทัง[หล่อง] พระแลวข [ที่] ๒ ผูก
- (๖) อุโบสถะแห่งม [ะ] หาเทวีเจามะหา [ท] วิ
- (๗) [เจา] กไหทิมมหาสามี [เ] จามาโตผูกสีมาแล [ว]
- (๘)^๒ ชาวอารา [มท] จัหล [า]. [เ] ปน ..

^๑ ตัวอักษรในวงเล็บเหลี่ยมเป็นอักษรที่อ่านไม่ชัด ถ้าในวงเล็บกลมเป็นคำเพิ่มเติมของข้าพเจ้า จำนวนจุดแสดงจำนวนโดยประมาณของตัวอักษรที่อ่านไม่ได้ ☺ หมายถึง อักษรสองตัวที่เขียนเชื่อมต่อกันแบบอักษรควบ

◌ (เช่นตัว) เขียน ◌

◌ (มหา) เขียน ◌

ร (พระ) เขียน ◌

น (พน) เขียน ◌

ช (นช) เขียน ◌

(๙) [มีเจ้า] ไพไหว้
 -.-.-.-.-

..... ไวกะเขากิน [อ] ๑ อาคณาศ

ด้านหลัง

(๑) [แ] . [พระ] เมิง [เ]

(๒) ลวจึงไหคนทาน [ผนิง]

(๓) ชีพนนย

(๔) ปีกกเสกสกกราชไถ ๘๕๒ ทว [เก].

(๕) ๘ แรม ๑๑ คำนวไท

(๖) ๒๗ ตัวเขาทั้งหลาย [ตา] เท [๑] นี้ [พร]

(๗) มหาสามีเจ้ากรว ๑ น [ง] [กรว ๑] ... ร

(๘) สีกรว ๑ ปุเห [มั] กรว ๑ [บุค] ส [เทบ] กรว ๑ พันยกรว ๑ ธา

(๙) มจินตากรว ๑ ขุนกรว ๑ [๒] กรวนี้อุบัตถากอุบ [บ] สดตะ

(๑๐) ชยงบุณกรว ๑ อุบถากพระมหา [เจ] ตียะอินกรว ๑ อุบถ.

(๑๑) กพระพุทธรเจ้าวัด [นายคำคง] ๔ กรวนี้ยาคนำ

(๑๒) เจ้าเถรเท [บ] กรว ๑ อุบัตถากพระพุทธรเจ้าวัด [ทาน] ...

(๑๓) ทั้งหมดนี้ใหญ่อุบถากพระพุทธรเจ้า [ทั้งชาว]

(๑๔) เจ้าพนนย [ผู] ๑ [พ] นนย

(๑๕) นชาวผู ๑ พนนา [กง] ผู ๑ พนนา [หลัวผ]

(๑๖) มผู ๑ เถาเมิงเลิงผู [๑]

(๑๗) ... [ผู ๑] พน

-.-.-.-.-

เขาน

[ม] ชิน [ชา] ผู

[ตั] เขาน [รย.ง] อาคณาศพระเมิงเจ้าแผ่นดินแล^๔

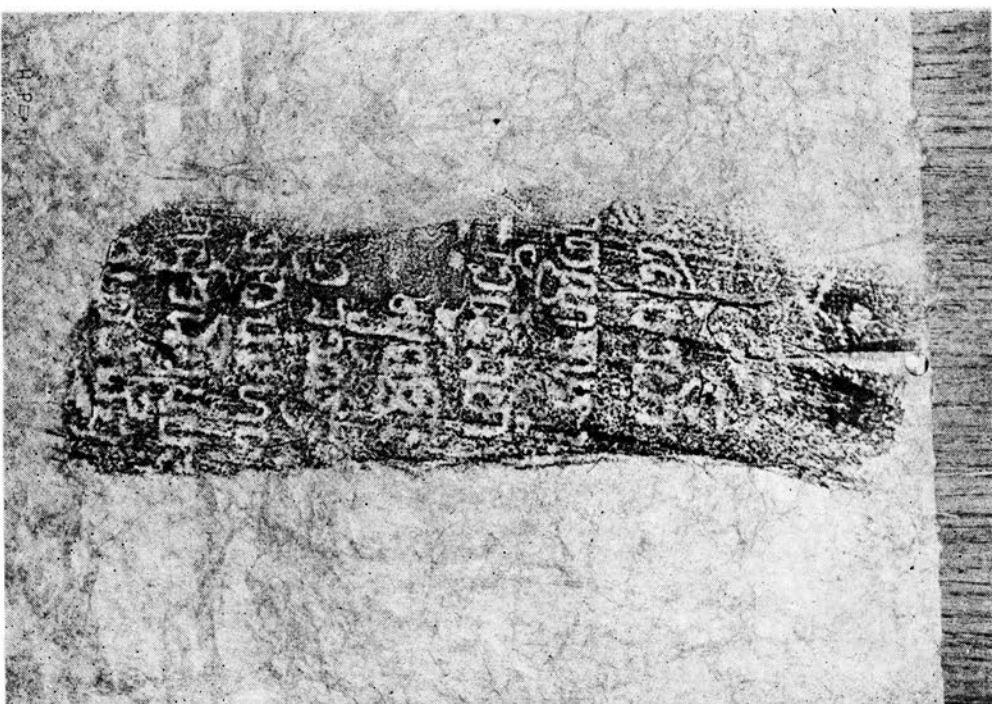
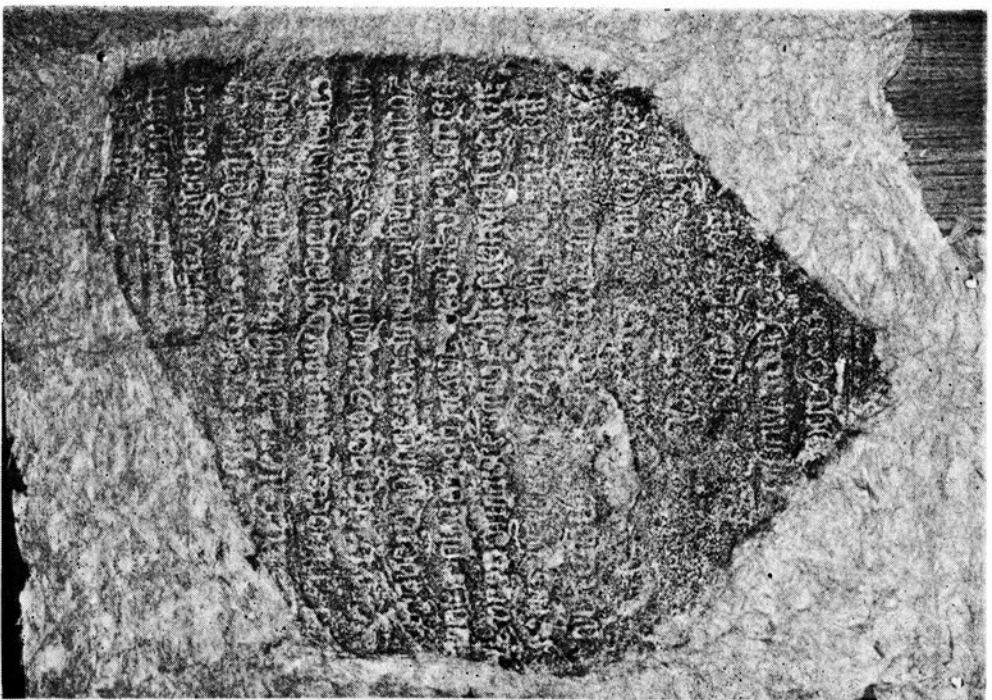
^๓ อ่านตามสำเนาที่มีที่หอสมุดแห่งชาติ สันนิษฐานว่าเป็นบรรทัดสุดท้ายของด้านหลังของศิลาแผ่นเดิม

^๔ อ่านตามสำเนาที่มีที่หอสมุดแห่งชาติ สันนิษฐานว่าเป็นสามบรรทัดสุดท้ายของด้านหลัง

ศิลาจารึกวัดศรีเกิด อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
และสำเนาจารึกด้านหน้า

ต้นจารึกด้านหลังและด้านข้าง

ด้านข้าง

- (๑) ผู้ใด [ยั] งย่า
- (๒) อาตมาพระ
- (๓) เมิงแลย่า
- (๔) พระพุทธะ
- (๕) เจ้าคุณสงคระ
- (๖) บ้ายาคบ้แท้
- (๗) ขาฟ่งนี้บุญยะ
- (๘) ... อนคี่จุ

คำอ่านปัจจุบัน

ด้านหน้า

- (๑) ศักราชได้ ๘๕๑ ตัว ในปีกักรั
- (๒) เดือน ๘ ๕ มหาสามีสฤมมราชรัตน
- (๓) เจ้าสร้างมหาเจดีย์ มหาวิหาร ในอาราม
- (๔) ศรีเกิดนี้ แล้วทุกอัน ๖ เอาบุญไปถวายแ
- (๕) ก่พระแม่ลูก ทั้งหล่อองค์พระ แล้วขอที่ผูก
- (๖) อุโบสถแห่งมหาเทวีเจ้า มหาเทวี
- (๗) เจ้าก็ให้ที่ มหาสามีเจ้ามาได้ผูกสีมา แล้ว
- (๘) ชาวอารามทั้งหลาย เป็น (ตัน)
- (๙) (ว่ามหาสา) มีเจ้า ไปไหวขอ

— . — . — . — . — . — . — . — . — . —

..... ไ้วแก่เขา อาชญา

ด้านหลัง

- (๑) .. พระเมือง แ
- (๒) ลัวจึงให้คนทานผู้หนึ่ง
- (๓) ชีพันน้อย

๕ เมษายน — พฤษภาคม พ.ศ. ๒๐๗๓

๖ เสร็จแล้วทุกอย่าง

- (๔) ปีกตเสก ศักกราชได้ ๘๕๒ ตัว เตือน
- (๕) ๘ แรม ๑๑ ค่ำ วันไทย
- (๖) ๒๗ ตัว เขาทั้งหลาย
- (๗) มหาสามีเจ้าครว ๑ ครว ๑ ... รัง
- (๘) สีครว ๑ ปู่หมะครว ๑ บุคสังเทบครว ๑ พ่อน้อยครว ๑ ธรรม
- (๙) มจินตาครว ๑ ชุนครว ๑ ๒ ครวนี้อุปัฏฐากอุโบสถ
- (๑๐) เชียงขุนครว ๑ อุปัฏฐากพระมหาเจดีย์ อินครว ๑ อุปัฏฐาก
- (๑๑) พระพุทธเจ้าวัด นายคำคง ๔ ครวนี้หยาดน้ำ ๗
- (๑๒) เจ้าเถรเทบครว ๑ อุปัฏฐากพระพุทธเจ้าวัด
- (๑๓) ทั้งมวล ๘ นี้ให้อยู่อุปัฏฐากพระพุทธเจ้า ทั้งชาว
- (๑๔) เจ้าพันน้อย ผู้ ๑ พันน้อย
- (๑๕) .ช่างผู้ ๑ พันนาทองผู้ ๑ พันนาหลัง ผู้ (๑)
- (๑๖) .ผู้ ๑ เฒ่าเมืองเลิงผู้ ๑
- (๑๗) ผู้ ๑ พัน

၁၇

.....

ต่อเข้านิรย ๕ อาชญาพระเมืองเจ้าแผ่นดินแล

๒๒ ด้านข้าง

- (๑) ผู้ไทยยังำ๐
- (๒) อาชญาพระ
- (๓) เมืองและยำ
- (๔) พระพุทธ
- (๕) เจ้าคุณ (พระ) สงฆ์(?)
- (๖) บ่ยาคบ่แท้ (?)
- (๗) ขาฝูงนี้บุญ (?)
- (๘) ... อันกิจ (ง?)

๓) กรวดน้ำ

๒. ทั้งหมด คือ ทุกคน

๕ นรก

๑๐ เกรพ